

Suomen ensimmäinen kielitieteellinen aikakauskirja

Aloiterikkaus ja innostuksen runsaus oli ominaista August Ahlqvistin monitahoiselle toiminnalle. Utterana tiedemiehenä hän yritti syventää ja laajentaa aikalaistensa harrastuksia kansallisiin tieteisiin, jotka elivät alkuvaiheessaan — kansallinen herätys oli niille jakanut kasvuvoimia ja innoittanut niiden vähälukuisia harjoittajia.

Professoriksi tultuaan Ahlqvistilla oli mielessä koota opiskelevaa nuorisoa — ei yksinomaan suomea lukevia ylioppilaita, vaan muitakin asianharrastajia — yhteiseen vapaaseen seuraan, jonka tarkoituksena oli suomen kielen eri kysymysten tarkastelu ja tutkiminen. Mahdollisesti jo tällöin hänen mielessään kangasteli tämän alan harrastajien yhteinen äänenkannattaja, jokin aikakauslehti. Muistettava on, että kielitieteellisiä seikkoja jo silloin tällöin oli pohdittu suomalaistenkin sanomalehtien palstoilla. Ilmeisesti tiedonhaluinen kansanmies oli kiinnostunut oman kansansa muinaisuudesta, myös kielellisistä seikoista, esim. henkilön- ja paikannimistöä.

On luultavaa, että Ahlqvist ulkomaanmatkallaan, lähinnä Unkarissa v. 1862, oli tutustunut unkarin kielen tutkimuksen saavutuksiin ja pyrkimykseen juuri tästä näkökulmasta. Tällöinhän hän kirjoitti Budapestissa oleskellessaan Suomeen mm. monesta seikasta näkyvän, »että tutkijat Unkarissa ovat viimeinkin joutuneet oikealle tielle kieltänsä tutkiessaan eivätkä enää kiellä heimolaisuuttansa suomalaisten kanssa.»¹

Kevätlukukaudella 1868 syntyi pääkaupungissamme filosofisen tiedekunnan ylioppilaiden keskuudessa seura »Kielitieteellinen yhteys», joka valitsi esimiehenekseen perustajansa Ahlqvistin. Sihteerinä toimi aluksi Antti Almqvist (Jalava) ja hänen jälkeensä Paavo Cajander.² Seuran ohjelma oli laaja, mutta seura ei kyennyt toteuttamaan sitä. Ilmeisesti alan harrastajia, ylioppilaita ei vielä tällöin ollut tarpeeksi liittynyt »yhteyteen». Aate oli elinvoimaisempi sitten, kun Kotikielen Seura perustettiin.

Uhkarohkealta ja samalla harvinaisen kunniakkaalta näyttääkin sen vuoksi Ahlqvistin perustaman kielitieteellisen aikakauslehden »Kielettären» aloittaminen v. 1871.

On tuskin tarpeellista etsiä, mikä ulkomainen aikakauslehti on ollut Ahlqvistilla »Kielettären» esikuvana. Tällöin ilmestyi eräitä samanlaatuisia aikakauskirjoja, esim. Saksassa »Sprachwart». — Unkarin »Magyar Nyelvör» alkoi ilmestymisensä vasta 1872. Jos Ruotsista haetaan vertauskohtia, voi todeta, että myöhemmin slaavilaisten kielten tutkijana tunnettu Johan August Lundell (1851—1940), jonka kanssa Ahlqvist oli kirjeenvaihdossa, on ollut ruotsin

¹ Suometar 1862 n:o 17, lisäl. n:o 5.

² A. V. Koskimies P. Cajanderin »Runoelmien» esipuheessa s. 10.

kielen murteentutkimuksen alkuunpanija ja järjestäjä. Hänen murteentutkimusteoksensa »Om dialektstudier» (1881) oli niin arvokas, että se käännettiin venäjäksi (1887). Lundell toimitti v:sta 1878 lähtien sarjajulkaisua »Nyare bidrag till kannedom om de svenska landsmälen ock svenskt folkliv», josta muodostui erittäin arvokas ja joka vielä nykyisinkin ilmestyy. — Vasta v. 1882 Upsalaan perustettiin »Språkvetenskapliga sällskapet i Uppsala», joka v:sta 1886 on julkaissut »Förhandlingar»-nimistä aikakausjulkaisua. — Jo vuosia aikaisemmin oli ilmestynyt monia periodisia julkaisuja, jotka harrastivat kielen tutkimista. Ahlqvist oli mm. tutustunut J. H. Rosenplänterin tunnettuun julkaisuun »Beiträge zur genaueren Kenntnis der ehstnischen Sprache» (1813—1832), jolle hän Viron matkaltaan 1855 palattuaan antoi suuren arvon; hän sanoi näet: »Nämä 'Viron kielen tarkemman tuntemisen avut' todistavat melkein joka lehdellä toimittajan kiihkollista halua sekä itse oppia että muita johdattaa tuntemaan Viron kieltä ja sen kirjallisuutta». Ja huomattuaan eräitä puutteellisuuksia Rosenplänterin aikakausjulkaisussa Ahlqvist toteaa: »Waan kuitenkin on hän ahkeruudellansa ja sammumattomalla rakkaudellansa paljo hyvää matkaansaattanut tälle [Viron] kirjallisuudelle, ja sen historiassa ei hänen töitensä eikä nimeänsä voida monessa miespolvessa unho-tuksiin jättää.»³

Aug. Ahlqvist painatti »Kielettärensä» »J. C. Frenckellin ja Pojan tykönä». Tämäkin puhuu sen puolesta, ettei hän halunnut olla yhteistyössä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimihenkilöiden kanssa, vaan tahtoi itsenäisesti toimittaa julkaisuaan.

Aikakauslehden nimiö oli kokonaisuudessaan »Kieletär. Tutkimuksia, arvosteluja ja muistutuksia Suomen kirjallisuuden ja kielitieteen alalta». Nimi on kielitämättä onnistunut, siinä on romantiikan tuntua ja ajan henkeä, sehän kuuluu samaan suosittuun feminiinismuotoiseen nimiryhmään kuin esim. Suometar ja Koitar.

Ensimmäisessä, 4-arkkisessa vihkossa on syyskuun lopulla päivätty esipuhe, joka selvittää suunnitellun ohjelman:

»Sen kirjallisen yrityksen tarkoitus, jota tässä nyt annetaan ensimmäinen vihko yleisölle, näkyy jokseenkin selvästi jo tästä vihkosta. Kielemme lakien selittäminen, olletikin niissä kohdin, joissa ne välittömästi koskevat sen kirjassa käyttämistä; kielemme vaihteen tutkiminen, mikäli ne ilmautuvat sekä vanhemmassa kirjallisuudessamme että myöskin murteissa; ja nykyisen kirjallisuuden ilmiöin ja tuotteiden silmällä pitäminen: nämät ovat tämän yrityksen päätarkoitukset.»

Kuitenkaan toimittaja ei lupaa »Kieletärtä» »aikakautiseksi kirjaksi»,

³ AUG. AHLQVIST Viron nykyisemmästä kirjallisuudesta, Suomi 1855, s. 15—16, 40.

mutta arvelee senkin olevan mahdollista, vaikkei vielä halunnut selvittää, montako vihkoa vuodessa ilmestyy — julkaisu oli aluksi ilmestymässä vain »vapain vihkoin».

Mutta P. Hunfalyville Ahlqvist kirjoittaa 7. 10. 1871: »Kun kirja (= Kieletär) on tullut Teille käsille, niin olette siinä näkevä tämän yrityksen tarkoituksen. Aikomukseni on Kielettärestä tehdä neljännesvuosin ilmautuva aika-kaus-kirja, ehkä jo ensi vuodelta, kuin vaan saan myöntävät vastaukset kahdelta nuorelta kielentutkijalta (Aminoffilta ja Genetziltä), joita olen pyytänyt apumiehikseni, sillä itse en tahtoisi menettää kovin paljon aikaa Kielettären toimittamiseen».⁴

Ensimmäinen vihko oli kauttaaltaan perustajansa käsialaa, mutta hän lupaa seuraavissa julkaista »eräiden taitavien nuorempien kirjailijoiden» avustuksia. Huomattava on ohjelmakirjoituksen kohta: »Toimittaja ja ne jotka ovat luvanneet häntä auttaa, eivät kuulu minkään partioliipun alle. Heillä ei ole siis mitään sitoumuksia lahkio-ystävien suhteen, ja he luulevat voivansa täydesti ajaa *totuuden* sekä *kielemme puhtauden* asioita. Väittäjät ja riitoja eivät he aio etsiä, vaan asioista tahtovat he keskustella mieliä katsomatta. He lukevat ystäväksensä jokaisen, joka taidolla viljelee tahi tutkii Suomen kieltä, ja pitävät velvollisuutenansa ojentaa jokaista, joka sitä rääkkää, kuitenkin noudattaen Erasmusuksen lausumaa: 'Admonere volumus, non mordere, prodesse, non laedere'».

Ensimmäisenä kirjoituksena vihkossa on tutkimus »Agricolan kielestä» — mikäpä oikeastaan voisikaan olla sopivampi ja komeampi »pääkirjoitus». Toisena on »Wäittelyä» O. D[onneria] vastaan, joka oli rohjennut »Kirjallisessa Kuukauslehdessä» arvostella Ahlqvistin teosta »De Vestfinska Språkens Kulturord». Vihkon muuna sisältönä ovat eräät oikeakielisyy- ja oikeinkirjoituskysymykset sekä arvostelu K. J. Gummeruksen romaanista »Ylhäiset ja Alhaiset» ja W. Scottin »Ivanhoesta». Niinikään eräät pikkuhuomiot ja Kaarle Collanin muistolle kirjoitettu nekrologi ovat tässä monipuolisessa vihkossa.

Torsten G. Aminoff sanoo kirjeessään 28. 10. 1871 Ahlqvistille: »1:nen vihko oli erinomaisen hauska lukeakseni ja vaihetteleva sisältönsä puolesta».

Toinen »Kielettären» vihko ilmestyi vuonna 1872, samoin kuin kolmas ja neljäskin. Viides joutui valmiiksi vasta v. 1873 ja kuudes seuraavana vuonna. Nämä muodostivat ensimmäisen nidoksen. Toisesta nidoksesta ilmestyi vain »1 Annos» v. 1875. Vihkojen yhteenlaskettu sivumäärä oli 510, mikä oli senaikaississa oloissa huomattavan suuri. Ahlqvist julkaisi siis kaikkiaan seitsemän »vapaata» vihkoa »Kieletärtä», jota voidaan pitää ensimmäisenä

⁴ Alkuper. kirje Unkarin Tiedeakatemian arkistossa. Kirjeen jäljennöksen on toht. B. Korompay lähettänyt käytettäväkseni.

suomalaisena kielitieteellisenä aikakauskirjana, vaikkakaan se ei täytä nykyaikaisessa mielessä periodisen aikakauslehden perusvaatimuksia.

Ahlqvistin osuus »Kielettären» sisällössä oli ratkaisevan suuri — noin 70 % on hänen kirjoittamaansa. Aiheet ovat vaihtelevat: kieltosanan kerronnasta, asetusten kielestä, komitatiivista, liittosyntyisistä nomineista, lausunto O. A. F. Blomstedtin väitöskirjasta »Halotti Beszéd», K. Collanin Kalevalan-käännöksen tarkastelua (vain alku), alkusoinnun suomalais-ugrilaisesta alkuperästä, merjalaisista, A. J. Sjögrenin elämänvaiheista (vain alkiosa), jne.

Hunfalvylle kirjoitetusta kirjeestä 7. 10. 1871 käy selville Ahlqvistin aikomus laatia laajahko kirjoitus Sjögrenin elämästä; hän mainitsee kirjeessään mm.: »Tämän (Kielettären) 2:seen vihkoon (ja 3:eenkin) on minulla tekeillä laveampi elämäkertomus And. Joh. Sjögrenistä, jonka leskeltä sain vainajan omatekoisen elämäkertomuksen, ulottuva vuoteen 1845 asti. Kun tämä käsikirja ei ole ollut Lönnrotilla, tehdessänsä Sjögrenin elämäkertomusta, niin toivon minä saavani koko joukon uutta ilmi, jonka ohessa myös on muistettava, että Sjögrenistä Suomen kielellä ei ole kirjoitettu juuri mitään.»

Arvostelujen joukossa on runsaasti oikeakielisyyteen kohdistuvia huomioita, mm. Calamniuksen Aristoteleen runousoppi, A. W. Jahnssonin suomen kielioppi, J. Krohnin viron kielioppi, B. F. Godenhjelmin ja J. W. Ahlmanin sanakirjat joutuvat tarkan kritiikin kohteiksi. Ahlqvist itse huomauttaa: »Senkaltainen tarkastajantoini kuin se, jonka Kielettär muun ohessa on ottanut viraksensa, loukkaa useinkin itserakkautta», mutta muistettava on, että Ahlqvist itsekin pahastui saamastaan kritiikistä ja maksoi kalavelkansa omassa julkaisussaan.

Mutta myös kaunokirjallisuus oli »Kielettären» mielenkiinnon kohteena. Niinpä albumit Suomen saloilta, Joukahainen VII, Koitar II ja Kaikuja Hämeestä olivat Ahlqvistin punnittavina, samoin kuin eräät kaunokirjalliset teokset, esim. J. H. Erkon »Runoelmia» ja A. Kiven »Margareta» sekä »Seitsemän Veljestä». Varsinkin viimeksi mainitun arvostelu on tullut kuuluisaksi, koska sitä on pidetty Kiven kirjallisen tuotannon ratkaisevana tuomitsemisena ja suorastaan katalana teloituksena.

Kiven tapaukseen tosin saattaisi sovittaa Ahlqvistin omat sanat »Kielettäressä»: »Kelvollista taidekappalta ei minkään tarkastelun solvaaminen voi kuolettaa, koska puolta pitämätöin yleisö ylipään lukee enemmän itse teoksia kuin niiden tarkastuksia ja arvostelee ne, ei tarkastuksen, vaan oman makunsa, tunteensa ja nautintonsa johdolla. Ja tähän katsoen voipikin runoilija tahi

kaunokirjoittaja huoletta ylenkatsoa tarkastelijan muistutukset ja jättää teoksensa aikuisensa taikka tulevaisen yleisön huomaan.»⁵

»Kieletärtä» värittää — jos niin voisin sanoa — kielen ja kirjallisuudenparantajan kovaääninen työtapa. Toimittaja on rohkea, purevasanainen hyökkääjä, joka omia mielipiteitään pitää ehdottoman oikeina. Näin »väittelyistä» usein muodostuu »riitakirjoituksia», jotka lienevät aikakauden journalistiikalle luonteenomaisia. Kiihkeää, liioittelevaa sävyä ei edes Ahlqvistin lähinkään ystäväpiiri hyväksynyt; niinpä T. Aminoff uskaltaa varovasti huomauttaa I:n vihkon ilmestyttyä: »Etköhän liene Kielettäressä liian ankarasti kohdellut Europaeusta ja Godenhjelm'iä».

D. E. D. Europaeus mainitseekin Kielettären ensi vihkoa esitellessään Uudessa Suomettaressa (1871 n:o 127): »Tämä kirja on aivan kuin varsinainen valokuva hra A:n nykyisistä mielialoista. Hra A. on läpi koko kirjansa aivan hurmehtuneena hammastelemiseen vanhoja sekä nuoria vastaan.»

Yrjö Koskinen on »Kirjallisen Kuukauslehden» palstoilla (1871 s. 298) arvellut: »Tässä ensimmäisessä vihossa on hra A. ihan yksin lähtenyt partio-retkille, ja itse Kieletär näyttää olevan jonkunlainen lippu, nostettu 'lahkio'-merkiksi kenties etenkin Kirj. Seuran Kielitieteellistä osakuntaa vastaan.»

Tietysti usein pahansuoviksi tulkittavat, asian ytimeen siekailematta iskeytyt sanonnat eivät miellyttäneet asianomaisia. Mutta Ahlqvist jatkoi vain lölytystä olan takaa, niinpä viimeisessä vihkossa on kirjoitelma »Professori Ingmanin ihmeetöin ikuistus», jonka alkuosan saanen tyylinäytteenä jäljentää tähän:

»Kuka olisi luullut niin pyhän miehen noin hirmuisesti suuttuvan! — Vaan semmoista se on aina ollut pyhimysten laita: kuin heitä kumartelet ja imartelet, niin on heidän päällyksensä lauhkea lampaanvilla ja heidän näkönsä karitsan lempeä ja hiljainen näkö. Mutta otapas ja pätitä vaan tätä viatonta lammasta vähänkään, ja kauhuksesi olet näkevä, että pehmoiset villakiharat muuttuvat karheiksi takuiksi, se pyhämäinen katsanto julmistuu tuimaksi tuijotukse[k]si, ja edessäsi seisoo yht'äkkiä raatelevainen susi.»

»Kielettäressä» Ahlqvist toimi innokkaana oikeakielisuysmiehenä, paitsi kirja-arvosteluissa hän myös erityisissä kirjoitelmissa esitti mielipiteensä kielenpuhdistustyöstä.⁶ E. A. Saarimaa on todennut, että »Kieletär on toisinaan 'oikullinen' ja 'epävakainen'. Väliin se suorastaan 'hairahtuu' ja muodostaa 'erhetysmuotoja'.» Ahlqvistin esittämät kannanotot eivät aina alusta pitäen saavuttaneet yleistä kannatusta. Niinpä Yrjö Koskinen ensimmäisen »Kielettären» vihkon ilmestyttyä valittaa »sitä röyhkeyttä ja vihaisuutta, jolla hra A. laskee sekä perustetut että perustamattomat mietteensä esille». Ja hän jatkaa: »Mutta joka rupee puutarhuriksi, hänen on oppiminen käyttämään hienom-

⁵ Kieletär I:1 s. 25.

⁶ Tarkemmin E. A. SAARIMAA August Ahlqvist oikeakielisuysmiehenä, Virittäjä 1912.

paakin asetta kuin kirvestä». Hän on varma, ettei kielenpuhdistajan virassa »saa liikkua niin silmättömällä tuimuudella kuin hra A:n on tapa».

Kutka olivat Ahlqvistin avustajia »Kielettären» työmaalla? Heitä ei ole monta ja nämäkin kirjoittelivat melko vähän aikakauslehden sivuille.

Avustajakunnan huomattavin ja edustavin jäsen oli Arvid Genetz (1848—1915). Ensimmäisen vihkon ilmestyttyä Genetz kirjoitti Ahlqvistille:

»Onnea ja menestystä Suomen Kielettärelle. Minä olen hyvin halukkaasti kuunnellut hänen puhettansa, kun hän omalla kielellä ilmaisee kaunista luonnottansa ja lausuu, minkä verran kohteliaisuutta hän vaatii herroilta kirjailijoilta. Hän tuntuukin minusta niin terhakalta, että luullakseni ei ainoastaan ne, jotka jo ennestään ovat häneen rakastuneet, vaan myös useat muutkin rupeavat häntä mielellään kuuntelemaan. Että minäkin olen valmis todellisina ritarina varjelemaan tyttö-raukkaa loukkauksista, se on tietty. Minä toivon saavani kokoon kaksi pitempää 'Kielettäreen' ehkä sopivaa kirjoitusta: semmoisen yleisen katsannon viime kesänä läpikäymäni kielialan yli, — ja toiseksi 'studiumin' Pyhäjärven, Viidanan, Mund'ärven ja Sununsuun vepsäläisistä murteista — Jos Aminoff lupaa saman verran, niin minun mielestäni ei ole mitään syytä lykätä Kielettären julistamista 'Vierteljahrschriftiksi'». ⁶

Genetz sijoittikin »Kielettäreen» deskriptiivisluonteisen tutkielmansa »Wepsän pohjoiset etujoukot» (54 sivua), joka sisältää ensimmäisen selvityksen vepsän ja karjala-aunukset lyydiläisistä välimurteista. Äskenkin on todettu, että Genetzin vain viiden päivän aikana tehtyihin havaintoihin perustuva tutkimus pätevästi tuo esiin lyydin olennaiset piirteet ja että määritelmä kieli-
muodon suhteista lähikieliin on oikeaan osuva. ⁷

A. A. Borenius (1846—1931) antoi »Kielettäreen» julkaistavaksi tutkielmansa »Selityksiä runon-keräyksistäni ja niiden johdosta muutamia mietteitä Kalevalasta». Tässä Borenius selostaa Venäjän Karjalaan sekä osaksi Aunukseen ja Vepsään tehdyn runonkeruumatkansa 1871 saalista. Kirjoituksessa Borenius muuten vetoaa kansanrunojen tarjoamiin todisteihin, Kalevalaa hän ei pidä siihen sopivana.

Niinikään Frans Ferdinand Ahlman (1836—1895) on kirjoittanut kahteen Kielettären vihkoon. Gustaf Cannelin (1815—1885) on myös avustanut muutaman sivun verran.

Suurta apua Ahlqvist toivoi ystävältään Torsten G. Aminoffilta (1838—1881), joka tällöin toimi Haminan kadettikoulun opettajana. Näihin aikoihin Aminoffilla oli monia tutkimussuunnitelmia. Niinpä Hunfalvyille 7. 10. 1871

⁶ Genetz Ahlqvistille 30. 10. 1871 (SKS:n kirjekok. 34).

⁷ AIMO TURUNEN Lyydiläismurteiden äännehist. I s. 3.

kirjoittaessaan Ahlqvist sanoo mm.: »Lehtori Aminoff kävi Ruotsissa ja on tehnyt kansatieteellisen esityksen siitä Suomen kielen murteesta, joka tavataan Ruotsin ja Norjan rajalla, Vermlannin seuduissa. Murre on puhdasta Savon kieltä.» Kirjeessään 28. 10. 1871 Aminoff mainitsee mm.: »— ehdotuksesi että ottaisın vastatakseni [Kielettären] 4:stä arkista vuodessa on minua kuitenkin useammista syistä arveluttanut. Tieteellistä työtä kohtaa maaseudulla joka askeleella vastukset tarpeellisten kirjan puutteesta, jonka tähden se edistyykin hitaasti.»

Myöhemmin 9. 1. 1872 Aminoff lähetti toiseen vihkoon kaksi pikkukirjoitelmää. Sivumennen mainittakoon, että hän aikoi kirjoittaa Ljungo Tuomaanpojan kielestä, mutta kun hänellä ei Haminassa ollut käytettävänään tarpeellista kirjallisuutta, aie raukesi.

Kun mainitaan vielä, että Ahlqvist on ottanut »Kielettäreensä» unkarilaisen ystävänsä Pál Hunfalvyn (1810—1891) tutkielman »Lisää alkusoinnun suomalais-ugrilaisesta alkuperäisyydestä» sekä A. Genetzin suomennoslyhennelmänä D. Ostrovskijn kirjoituksen votjakeista, on lueteltu kaikki »Kielettären» avustajat, joita siis ei ollut kovinkaan monta.

Kannatuksen puutteessa »Kielettären» v:n 1875 ensimmäiseen vihkoon ei tullut jatkoa — lehden ilmestyminen päättyi siihen. Ahlqvistilla olivat tällöin monet kirjalliset työt tekeillä ja varmaankin hän oli lopullisesti väsynyt melkein yksin toimittamaan aikakauslehteä, jonka menekki varmaankaan ei ollut muodostunut kovinkaan laajaksi. »Kieletär» oli myös koko ajan ollut uskollisena aatteilleen yksipuolisesti kielitieteellinen lehti, joka ei senkään vuoksi jaksanut kilpailla esim. yleissivistystä edustavan »Kirjallisen Kuukauslehden» kanssa. Aikakauslehden sisältö oli arvokas, siinähan oli vielä nytkin varteenotettavia tutkimuksia, arvosteluja ja pieniä tietoja. E. N. Setälä on sattuvasti sanonut sen sisältäneen »muistutuksia ja ohjeita, joista moni on vaikuttanut kieleemme kirjalliseen viljelykseen». Ahlqvist suoritti myös tällä vähän raivatulla työkentällä »jäntevää tieteellistä työtä», jota hänen suuri opettajansa Castrén toivoi tehtäväksi. Eri murteita yhdistävää kansanomaista kirjakieltä luodessaan Ahlqvist on juuri »Kielettäressä» esittänyt vakuuttavimpia äänenpainojaan.

Valitettavasti »Kieletär» ei saavuttanut ansaitsemaansa tarpeeksi laajaa kannatusta: tämänlaisen aikakauskirjan aika ei ollut vielä tullut. On myös pidettävä muistissa, ettei Ahlqvist nauttinut jakamatonta suosiota kansallisissa piireissä, jotka olisivat saattaneet tukea »Kielettären» taloudellistakin asemaa.

Vasta v. 1876 perustetun Kotikielen Seuran julkaisema »Virittäjä» aloitti 1897 maassamme varsinaisen kielitieteellisen aikakauslehden jatkuvan, tärkeän ja virkeän kylvötyön.

La première revue linguistique de Finlande

Professeur de langue et littérature finnoises à l'Université de Helsinki, August Ahlqvist (1826—1889) réunissait la jeunesse universitaire pour discuter des questions rattachées à l'étude du finnois. C'est ainsi que fut créé, au cours du semestre de printemps 1868, *Kielitieteellinen yhitys* 'Cercle linguistique', qui cependant fut de courte durée. Une publication linguistique, nommée *Kieletär* 'Génie de la langue', est, elle aussi, due à l'initiative de Ahlqvist. Elle fut fondée, semble-t-il, sur des modèles étrangers, dont Ahlqvist avait fait la connaissance au cours de ses nombreux voyages.

Dans le premier fascicule de *Kieletär* (1871). Ahlqvist en exposa le programme, qui comportait l'examen des lois régissant la langue, l'histoire de la langue, l'ancienne littérature et les parlers. Il ne pouvait cependant pas assurer que *Kieletär* paraîtrait trimestriellement; elle ne serait qu'une suite d'études paraissant à intervalles irréguliers. On peut cependant considérer *Kieletär* comme la première revue linguistique de Finlande.

Les fascicules 2—4 de *Kieletär* parurent en 1872, le cinquième en 1873 et le sixième en 1874. Ces fascicules en constituent le premier volume. Du deuxième volume, un seul

fascicule vit le jour (1875). Le nombre total des pages est de 510.

Environ 70 pour cent du contenu de cette revue étaient de la main de Ahlqvist, son rédacteur. En dehors des études aux sujets variés, nous rencontrons sur ses pages bon nombre d'articles sur des ouvrages scientifiques aussi bien que sur les belles-lettres. C'est surtout l'impitoyable critique essayée par l'écrivain Aleksis Kivi qui est devenue célèbre.

Des collaborateurs de Ahlqvist, le plus remarquable était Arvid Genetz, connu, lui aussi, pour ses recherches sur la langue finnoise. Parmi ses autres collaborateurs nous citons A. A. Borenius, F. F. Ahlman, G. Cannelin et Torsten G. Aminoff.

Mais *Kieletär* ne trouva pas l'accueil qu'elle méritait. Pour apprécier une publication de ce genre, le public n'était pas encore assez mûr; la plume de Ahlqvist, à elle seule, n'y pouvait suffire, et l'économie aussi de la revue semble avoir manqué de base solide. Ce fut enfin *Virittäjä*, revue linguistique publiée par *Kotikielen Seura* (société fondée en 1876), qui commença (1897) en Finlande des semailles actives et continues.

SULO HALTSONEN